

J.P. Mynsters prædiken 16. søndag efter trinitatis

Taler

Jakob Peter Mynster
Biskop

Dato

8. oktober 1848

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

1 Bønnen for vort Land og Folk.

Du, af hvem al Faderlighed kaldes, dig tør ogsaa Alt hvad der kaldes Børn
anraabe. Ja Fader i Himlene! vi tør frimodigen bære al vor Trang frem for dig,
5 tør her fra Jorden sende Bønnens ydmyge Røst op mod din Himmel, og have
det tillidsfulde Haab, at du hører den, naar den er oprigtig. Men saa skulle vi
ogsaa høre, naar du fra din Himmel taler ned til os paa Jorden, og dit Ord siger
os, hvorledes vi skulle stikke os efter din Villie. O, under Alt hvad der efter dit
Raad skal vederfares os i Verden, udsend din Aand over os, at i al vor Glæde og
10 al vor Sorg begge Dele maae være forenede, baade at vi høre, naar du taler, og at
du hører, naar vi bede! Amen.

Epistel: Eph. 3, 13-21.

15 Det er hiint Sendebud i Lænker, der har talet til os i de forelæste Ord; thi
saaledes har Guds Naade føiet det, at hvad han dengang skrev det er længe,
længe siden hvad han sendte til et Sted paa hiin Side Havet det er langt, langt
borte er blevet til en Røst, som endnu taler til os og til al Verden. Nærmest
sendte Apostelen sine Ord til en Stad, hvor han tilforn havde tilbragt henved tre
20 Aar, til en Menighed, som han fra først af selv havde samlet. Men nu vare flere
Aar hengangne; imidlertid havde Menigheden udvidet sig, Mange vare komne
til, som ikke havde seet ham Ansigt til Ansigt, for Mange af dem, blandt hvilke
han havde vandret, var hans Erindring traadt tilbage i det Forbigangnes Skygger,
nye Lærere vare fremstaaede, som roste sig af en høiere Kundskab om de
25 guddommelige Ting, saa at Paulus næsten maatte retfærdiggjøre sig for
Menigheden, maatte i Brevet paany fremsætte den Lære, han førte, paa det de,
naar de læste det, kunde skønne hans Indsigt i Christi Hemmelighed.¹ Nu sad
han der i Lænker som en Misdæder, og vidste ikke Udgangen, hvad enten til Liv
eller Død. I denne Tilstand bøier han fine Knæe for vor Herres Jesu Christi

Fader hvad beder han? Beder han for sig selv, at Lænkerne maatte tages af, saa han atter uhindret kunde drage, hvorhen han vilde? Deri vidste han ikke, hvad han skulde bede, som det sig burde, deri Henstillede han Alt til Guds behagelige Villie, alene forvisset som han skriver i et andet Brev fra den nærmest

- 35 paafølgende Tiid at det Alt skulde geraade ham til Frelse, og at Christus skulde forherliges i hans Legeme, være sig ved Liv eller ved Død.² Han beder blot, at Menigheden ikke skulde forsage over hans Trængsler, ikke skamme sig derved, saalidet som han selv skammede sig ved dem. Han saae stadigen ud til den Dag, da al timelig Trængsel er til Ende, da Herren skal aabenbares, og al Verdens
- 40 Herlighed svinde bort for Hans Majestæt; da, naar de Vældige ikke tør vise hen paa deres Kroner, thi de ere blevne til Støv, de Rige ikke paa deres Skatte, thi Guldets Glands er falmet, da vilde Apostelen endnu vise hen paa sin Lænke; han havde baaret den uden Misgierning, baaret den for Herren og hans Forløftes Skyld, og havde den paa Jorden været et Mærke paa Fornedrelse, da skulde den
- 45 paa hiin Dag lyse frem som et Æressmykke.

- Nei, ikke for sine timelige Vilkaar bad Apostelen, og her aldeles ikke for sig selv, men, som han altid bar Menighederne i sit Hierte,³ saaledes nu, glemmende sig selv, beder han for den Menighed, til hvilken han skriver; han havde ikke glemt
- 50 den, om den endog tildeels havde glemt ham. Og hvad beder han? Sikkert ønskede han den gerne Befrielse fra Trængsler, Fred og alt udvortes Gode; men ogsaa her vidste han ikke, hvad han skulde bede, som det sig bør. Derfor bad han om Det, hvorom vi først og sidst, i Fred og i Striid, i Glæde og i Sorg, skulle bede, for os selv og for Andre, at de, hvorledes det endog gik i det udvortes,
- 55 maatte ved Guds Aand mægtigen bekræftes i det Inderste, at Christus maatte boe formedelst Troen i deres Hierter, at de ret maatte tiende Christi Kierlighed, og opfyldes med al Guds Fylde.

- Dette er Indholdet af den hellige Text, som i Dag er for os, af den gamle Text,
- 60 som vi i Dag skulle for os gjøre ny, af Det, Apostelen skrev til hiin fjerne Menighed, og som vi nu skulle anvende paa os, paa vore Tider og paa vore Forhold. Vi have hørt Apostelens Bøn for den Menighed, der da var nærmest for hans Tanke; den lære os

65 **Bønnen for vort Land og Folk.**

O maatte Guds Aand stige ned til os, og lære os baade at bede, og at bede, som det sig bør.

"Nød lærer at bede". Dette er et gammelt Ord, som baade vi og Andre i disse Tider jævnlig have havt Leilighed til at gientage. Vi haabe og, at der ere Mange, hvilke den Nød, som har truet, og endnu truer vort Land og alle Lande trindt omkring, har lært at flye hen til Gud i Bønnen, og vi ville nu ikke dvæle ved den sørgelige Tanke, at der ogsaa ere Mange, hvilke Nøden endnu ikke synes at være kommen nær nok, eller som ere blevne saa fremmede fra Gud, at de ikke mere kunne finde Veien tilbage til ham, at der er mangt Bedehuus i Landet, hvor den hellige Lampe næsten ikke mere brænder, og mange Mennesker, som lade Dage, Maaneder, Aar gaae hen uden nogen Bøn til Gud. Der ere dog ogsaa fiern og nær hellige Steder, hvor Mennesker villigen komme sammen for i Andagtstimens Stilhed ret at kunne opløfte Hiertet til Gud, og kun Han, som seer i Løndom, veed, hvad der tales med ham paa den eensomme Vandring, i det stille Kammer, eller paa Leiet i Nattens Mørke.

Men vi, som bede, hvad og for hvem bede vi? Sikkert Enhver for sig selv, men ligesaa sikkert føler Enhver, som beder, at han ikke er alene i Verden, at der ere de, som saa nøie ere knyttede til hans Hierte, at han i Bønnen maa befale dem til Gud med samme Inderlighed som sig selv. Men det er ikke inden den snevre Kreds, som vort Huus eller vore nærmeste Forbindelser indslutte, at vor Tanke skal indskrænte sig. Vi have hørt i vor Text, hvor inderlig Apostelen bad for en Menighed, som nu var ham fiern, hvilken han maaskee aldrig mere skulde see, hvor sikkert manges Miskiendelse var bleven ham til Deel; og skulde vi da ikke bede for dette Land, hvilket vore Fædre efterlode os som en dyrebar Arv, for det Folk, til hvilket vi ere knyttede ved saa mange og hellige Baand? Den Vinding i det mindste have disse Tiders Trængsler og Bekymringer bragt, at de have knyttet disse Baand fastere, have gjort den Følelse mere levende, at Ingen af os staaer alene, men at vi Alle, som forenes inden de samme Landsgrændser, under den samme Fyrste, ved de samme Love, de samme Sæder og Skikke, høre sammen, saa at Enhver har sin Andeel i Folkets Vee og Vel, dets Ære og Vanære, dets Ret og Uret. Men derfor skal den Enkeltes Bøn ikke være for ham selv alene, og ikke for hans Nærmeste alene. O, at dette ret erkendtes, at der i vort Land ikke var en Helligdom, ikke et Huus, ikke et Menneskes Hierte, hvorfra jo Bønnen steeg op, frembærende det hele Folks Anliggende for den Eviges Throne! Thi der er en Herre over alle Verdens Riger, der er en Gud i Himmelen, som raader over Folkenes Skiebner; han vil frygtes, æres og lydes, og hvor hans sande Frygt er, der kommer ogsaa hans Velsignelse.

Og hvorum skulle vi da bede for vort Folk? – Det er en Tiid, som minder om
110 den stærke Røst, Propheten stundom i sit dunkle Syn hørte fra Templet, som
sagde: Gaaer hen og udgyder Guds Vredes Skaaler paa Jorden!⁴ Saa er det og en
Tiid, da vi tør og skulle bede, som vor Psalme Lærer os:

Bortvend din Vrede, Gud, ved vore Sukke!
115 O, lad vor Anger Naadens Dør oplukke;
Rul ei din Torden, lad et Lynet gløbe
Over vor Brøde!
See, for dit Aasyn bede vi og knæle;
Gud! til din Mildhed tye de bange Siele;
120 lad din Naade atter sig forbarme
Over os Arme!

Ja, visselig tør og bør og ville vi bede, at Gud i Naade vil see til vort Land og
Folk, at han vil holde Vredens Skaaler tilbage, at de ei skulle udgydes over os, at
125 han ei vil see hen til vor Synd og derover forskyde vor Bøn, at han vil udføre vor
Sag til Seier, og lade Fredens Velsignelser udbrede sig trindt omkring. Men
dersom vor Bøn standsede herved, var den da en Bøn efter Guds Villie?
Tordenen skal rense Luften, men dersom dette ikke skeer, dersom Luften
endnu er lummer og trykkende, da vide vi, at Uveirets Tiid endnu ikke er til
130 Ende, at det vil samle sig paany, og maaskee bryde frygteligere løs. Dersom
endog Folket med Fred og Ære vendte tilbage til sine Pauluner, dersom Krigens
Spor vare udslettede, men Folket boede i Landet med Hovmod og
Egenkierlighed i Hierterne, sønderrevet ved Spliid og Tvedragt, rokkende de
Grundvolde, paa hvilke alene et Samfund kan hvile fast og trygt: var der da
135 Velsignelse? I det mindste erkiender dog Enhver, at et Folks Vel er uadskilleligt
fra dets Sædelighed, og at denne maa bevares, befæstes og forøges, maa udvikle
sig stedse skønnere i alle Stænder, blandt Gamle og unge, er jo sikkert Enhver
magtpaaliggende, som oprigtigen ønsker sit Folks Hæder og Lykke.

140 Men, mine Venner! i det vi nævne det Ord "Sædelighed", føler vist Enhver, at
det er et koldt Ord, at det her næsten er os fremmed. thi vi ere vante til større,
fuldere, varmere Ord. "Sædelighed" synes kun at betegne, hvad der hører til den
udvortes Tugt, hvad man efter vedtagen Skik smykker sig med for Menneskenes
Øine, og dersom man endog derved vil forstaae alt Godt, der viser sig i
145 Menneskers Levnet, da tilkiendegiver det ikke den Kilde, hvorfra alt Godt
fremvælder. Hvor langt anderledes tiltaler det vort Hierte, naar vi høre det

gamle Ord, som indbefatter Alt, hvad der heri kan menes, naar der tales til os om "Herrens Frygt"! thi Herrens Navn er helligt og forfærdeligt, Herrens Frygt
150 er Viisdoms Begyndelse, ⁵ Herrens Frygt er Livets Kilde, ⁶ Herrens Frygt gaaer vidt over alle Ting. ⁷ Ville vi bede for vort Folk, da for alle Ting, at Guds Frygt maa boe i Landet, thi med den kommer Orden og Tugt, med den Retfærdighed og Kierlighed og alle de Dyder, der pryde et Folk, den er en Velsignelse for hvert Hierte, hvert Huus, hvert Rige, hvor den har fundet Bolig.

155

Den legemlige Verden har ikke sin Grund i sig selv, men viser hen paa Den, der er høiere end Verden, og de Love, hvorefter Himmels Hære bevæges, og paa Jorden Sæd og Høst, Dag og Nat ikke aflade, vise hen paa den evige Magt og Viisdom, hvilken alle Tingene ere undergivne. Men i hvem ere da de Love, som
160 skulle sammenholde den aandelige Verden, grundede uden i Aandernes Fader? hvis Røst er det, som taler ud af ethvert Menneskes Samvittighed, hans inderste Bevidsthed, uden den Helliges og Retfærdiges, som er over Alle? Men naar de legemlige Ting med Nødvendighed maae bevæges, som de blive førte, da gav Gud Aanden Frihed, og Menneskets Aand kan blive i den foreskrevne Orden,
165 men kan ogsaa ville unddrage sig derfra. Mennesket kan dette, kan gjøre sig fri fra Retfærdighed; hvorfor tør, eller hvorfor bør han det ikke? Dersom Loven kun udgik fra Menneskets eget Indre, hvorfor kunde han da ikke, som vi see, at det virkelig lykkes saa Mange, frit søge at omdanne dette Indre, saa han blev et andet Menneske, hvem Samvittigheden ikke uleiligede, men som i sit Hierte
170 havde skrevet en anden Lov: sit eget Velbefindende? Og dersom det var Mennesket tilladt kun at søge sin egen Lyksalighed, hvor kunde vi da gaae iredt med ham om, hvori han vilde sætte den, hvorledes han vilde søge den? Kun da har Retfærdighedens Lov sin Myndighed, naar den erkiendes som grundet i Hans uforanderlige Villie, der skabte Mennesket i sit Billede.

175

Vi tør jo vel og antage, at de Fleste, som alvorligen have overveiet Sagen, erkiende, at Sædeligheden ingen sikker Grundvold eller Støtte har, uden i Religionen. Men atter, m. V., hvor koldt, vi kunde næsten sige, hvor fattigt lyder dette Ord for os, vi, som ere vante til at høre Apostelen tale om Christi
180 Evangelium som en Guds Kraft til Saliggjørelse, ⁸ eller som i vor Text have hørt ham bede for Menigheden, at Christus maatte boe formedelst Troen i deres Hierter! Thi vi kunne jo ikke negte, at "Religion" er et ubestemt Ord, der ligesom svæver om mellem flere forskellige Forestillinger, og at vi, fordi Nogen siger, at han har Religion, ikke vide, hvad han dermed mener at have, hvad han
185 bekiender og troer. Vel ere der trende Ord, i hvilke man pleier at indbefatte

Religionens Indhold: Gud, Forsyn og udødelighed, og hvo føler ikke, hvilken Rigdom disse Ord indeholde? hvo erkiender ikke, at de ligesom betegne de trende Hovedpiller, paa hvilke al Menneskets Fortrøstning hviler? Men Den, jeg
190 søger, i hvem min Siel kan hvile, for hvem jeg kan og vil bøie mine Knæe, hvem jeg kan fortroe alt mit Anliggende, er ikke en Guddom, der skiuler sig i sine utilgængelige Dybder, en dunkel Kraft og Magt, som jeg seer giennemtrænge Alt hvad er, men som selv er uigiennemtrængelig for mit Blik og mine Tanker; nei, jeg søger Den, som staaer for mig, naar jeg nævner vor Herres Jesu Christi Fader,
195 den levende Gud, aabenbaret i Ham, som er hans Herligheds Glands, hans Væsens udtrykte Billede.⁹ Jeg søger et Forsyn, en styrende Magt, uden hvilken Livet omkring mig vilde være mig et rædselsfuldt Skuespil, Livet i mig en trykkende Byrde, jeg glæder mig med uudsigelig Glæde, hvergang jeg seer dens Spor paa Jorden; men min Siel vilde forvirres i mørke Tvivl, jeg vilde i Verdens
200 Oprør ikke vide, hvortil jeg skulde holde mig, dersom jeg ikke havde erkiendt, at Gud var i Christo, og forligte Verden med sig selv.¹⁰ Mit Hiertes helligste Længsler vende sig i anende Haab mod de salige Egne, hvor Jordens Lænker ere faldne af, hvor der er Lys og Fred, Ret og Kierlighed og Bestandighed; men den urolige Tanke, som svæver mellem Gravens Mørke og den nye Morgenrøde paa
205 hiin Side, som skielver for en Vedvarenhed, der dog kun var Opløsning og Forglemmelse, for en Tilværelse, hvori vel stedse nye Skikkelser fremstode, men ikke de samme, hvori alle Kierlighedens Baand vare Løste – den mod Dødens Angester kæmpende Aand finder først den fulde Trøst ved den Grav, af hvilken Han opstod, hvem det var umuligt at holdes af Dødens Lænker,¹¹ og som
210 derved gjorde det muligt for alle hans Troende at leve i Opstandelsens sikke Haab.

Endog de, der indskrænke Religionen til hine tre Ord, skulde dog gjøre sig Regnskab for, hvorledes Erkiendelsen af Gud og det guddommelige Forsyn og
215 Sielens udødelighed er udgaaet, er bevaret paa Jorden, og de ville ikke kunne negte, at det er Christi Evangelium, der har bragt alt dette for Lyset. Men skal Læren om de Ting paa hiin Side Graven være sand og kraftig og frugtbar, da maa dertil knytte sig Forkyndelsen om den tilkommende Dom; og hvor stærkt, hvor levende have Christi Vidner forkyndt det i Verden, at Gud har sat en Dag,
220 paa hvilken han vil dømme Jorderige med Retfærdighed,¹² at det bør os Alle at aabenbares for Christi Domstol, at Enhver kan faae efter det, han har gjort i levende Live, enten Godt eller Ondt;¹³ at vi skulle gjøre Ham Regnskab, som er rede at dømme Levende og Døde.¹⁴ Dermed ere vi da ved det store Hovedstykke i den christelige Lære, hvorom der ellers kun høres saa Lidet, det om Synden. Ak

ja, kunde vi forbigaae dette Hovedstykket! var Verdens Tilstand saadan, at vi kun behøvede at prise Dyder og at rette Mangler og Feil, hvor de her og der lade sig tilsyne! Men kan og skal den da forties, den dybe Fordærvelse i Menneskets Hierte? kunne og skulle de tildækkes, de Ord og Gierninger, hvori den bryder
230 ud? naar den Ild, der altid brænder i Biergets Indre, omsider sprænger alle Skranker og udgyder sine fortærende Strømme, skulle vi da staae rolige og sige, der er Fred og ingen Fare? Skulle vi nogensinde, skulle vi i Særdeleshed i disse Tider bruge smigrende Ord, dysse Samvittighederne i Slummer ved sød Tale? Nei, giennem Christi Evangelium udsender Gud stedse paany sin Aand, at den
235 skal overbevise Verden om Synd og om Retfærdighed og om Dom,¹⁵ men at den da ogsaa skal føre Menneskene til Ham, ved hvem alene der er Opreisning fra det dybe Fald, som alene kan helbrede de dybe Saar, som alene kan indgyde den sunkne Slægt det nye Liv, i hvilket den skal tiene Gud i Sandhedens Retfærdighed og Hellighed.

240 Hvor fuldt veed jeg, hvor glad erkiender jeg, at der ere Mange fiern og nær, som alvorligen tænke paa at frelse deres Siele, som for deres egen Deel have grebet Jesu Christi Evangelium, og ikke ville slippe det, ikke vilde sælge det for al Verdens Herlighed; men hvor ubekymrede ere de ofte for Evangeliets Fremgang
245 blandt Andre! Det Samfundsliv, der ellers allevegne frodigen udvikler sig, i det Gode og i det Onde, synes mere og mere at forsvinde i Kirken, hvor det tilforn blomstrede saa skønt; Mange af dem, der dog ikke ville staae ene, ville hellere være en Sect, et afsondret Tal for sig, end de ville slutte sig til den store Menighed; og Mange, som selv arbeide paa deres Saliggjørelse, see med
250 Ligegyldighed, hvorledes det deri gaaer med Mængden omkring dem: lad dem troe, hvad de ville! Derfor opløfter Han, som selv prædikede Evangelium for de Fattige, endnu sin Røst allevegne, og siger: Seer til, at I ikke foragte Een af disse Smaa!¹⁶ Christi Kirke aabner sin Favn for Vise og Eenfoldige. for Høie og Ringe, for Unge og Gamle, de skulle Alle samles der, og hvor sørgeligt er det,
255 naar det christelige Liv uddør i et Folk, i en Menighed! Tanke vi tilbage paa den Menighed, til hvilken Apostelen skrev i vor Text, da var den dengang saa blomstrende; den store Apostel havde tilbragt Aar i dens Midte, og ikke forgieves; Herren havde seet dens Gierninger og dens Arbeide og dens Taalmodighed. Men kort efter lod Herren den advare ved Propheten, fordi den
260 havde forladt sin første Kierlighed; vend om, sagde han, og gør de forrige Gierninger, hvis ikke, da kommer jeg snarlig over dig, og vil flytte din Lysestage fra dens Sted.¹⁷ Ak, og skue vi nu hen til Ephesus, da er Truselen sørgeligen opfyldt; Lyset er længesiden udslukt, og trindt omkring have Dødens Mørkes

265 Skygger udbredt sig. Vende vi Tanken til de nuværende Tider, da ville vi ikke skildre deres Jammer, men vi tør og bør sige, at det ogsaa her viser sig, at Gudsforømmelse og Forstyrrelse gaae Haand i Haand, at hvor Christi Kirkes Baand løses, der løses snart alle andre Baand, at de sidste Tildragelser, ved hvis Rædsler alle Landenes Indbyggere skielvede,¹⁸ hørtes fra de Steder, hvor ikke
270 længesiden Vantroens Prædikanter droge frem i Seierstog, omringede af jublende Skarer; den Vei, som da for dem strøedes med Blomster, vædes nu med Borgeres Blod.

O lader os aldrig skille vort Folks Sag fra vor egen, og naar vi for os selv vaage og
275 bede, da lader os ogsaa stræbe for vort Folk, og bede for vort Folk; og naar vi bede om alle andre Gøder, da fremfor Alt om det, uden hvilket der i alt det Øvrige ikke var Velsignelse, at Christus maa bære formedelst Troen i vore Hierter, at Gud maa æres iblandt os ved Christum Jesum fra Slægt til Slægt.

280 Hvor dyrebar, hvor velgiørende og trøstende er den fromme Bøn! I den er den dybeste Ydmyghed, thi i den erkende vi, at vi Intet formaa af os selv, ikke kunne stole paa vor egen Kraft eller Verdens Bistand, at al god Gave er herovenfra, Viisdom og Raad og Fremgang og Seier; i den gaae vi ikke i Rette med Verdens Styrer, men bøie os under hans vældige Haand, og bekiende vore
285 Synder for hans Aasyn. I den er Lydighed; thi hvorledes turde vi fremstille os for ham og ikke spørge om hans Villie, og ikke berede os til at fuldbringe den efter det Lys, han lader os skue, efter den Kraft, hvormed han udruster os, redelig og tro, saa vi kunne befale ham vor Sag i en god Samvittighed for ham og for Mennesker? Men i den er ogsaa den trøsterigste Tillid, fordi vi have betroet os
290 til den Almægtige, Alwise, al Barmhiertigheds Fader, som formaaer at gjøre over alle Ting langt overflødiggere, end vi bede og forstaae. O, Ham være ære i enhver Bedendes hierte, Ham være ære i Menigheden ved Christum Jesum, giennem alle Slægter, i alle Evigheder! Amen.

- 295 1. Eph. 3, 4.
2. Phil. 1, 19. 20.
3. Phil. 1, 7.
4. Aab. 16, 1.
5. Ps. 111, 9. 10.
300 6. Ordspr. 14, 27.
7. Sir. 25, 12.
8. Rom. 1, 16.

9. Hebr. 1, 3.

305 10. 2 Kor. 5, 19.

11. Ap. G. 2, 24.

12. Ap. G. 17, 31.

13. 2 Kor. 5, 10.

14. 1 Petr. 4, 5.

310 15. Joh. 16, 8.

16. Matth. 18, 10.

17. Aab. 3, 4. 5.

18. Efterretningerne fra Frankfurt, som dengang vare nye.

315

Kilde

J.P. Mynster: Prædikener holdte i aarene 1846 til 1852, København (1855)

Kildetype

Dokumentation i bogværk

320

Tags

16. søndag efter trinitatis, Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/j-p-mynsters-praediken-16-sondag-efter-trinitatis>

325

330

335

340